

POSTANOWIENIE

22 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z powództwa B.C.

przeciwko Gmina P.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 22 października 2025 r.

wniosku B.C.

o zbadanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego Beaty Janiszewskiej

wymogów niezawisłości i bezstronności

odrzuca wniosek.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu postanowieniem z 13 maja 2025 r., sygn. I WSC 351/24 odrzucił skargę kasacyjną od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 18 czerwca 2024 r. sygn. I ACa 282/23.

Powyższe postanowienie zostało zaskarżone zażaleniem przez B.C.

16 września 2025 r. doręczono pełnomocnikowi B.C. zawiadomienie, że do rozpoznania sprawy została wyznaczona Sędzia Sądu Najwyższego Beata Janiszewska.

Pismem z 23 września 2025 r. powódka B.C., na podstawie art. 29 ust. 5 i nast. ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, wniosła o „1. Stwierdzenie, że sędzia Sądu Najwyższego Beata Janiszewska nie spełnia w niniejszej sprawie wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jej powołaniu na stanowisko Sędziego SN; 2. Wyłączenie SSN Beaty Janiszewskiej od rozpoznania niniejszej sprawy;

3. Przeprowadzenie dowodów z: - informacji o pierwszych i kolejnych powołaniach sędziów Sądu Najwyższego na podstawie art. 88b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych w związku art. 10 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, zamieszczonej na stronie internetowej Sądu Najwyższego https://www.sn.pl/informacjepraktyczne/SitePages/List_a_sędziów_SN.aspx; - aktu powołania sędziego Beaty Janiszewskiej na stanowisko sędziego Sądu najwyższego z dnia 10 października 2018 r. na mocy Uchwały Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w składzie niezgodnym w Konstytucją RP; - oraz przedmiotowej Uchwały KRS - na udowodnienie faktu braku niezawisłości wskutek okoliczności towarzyszących jej powołaniu na stanowisko Sędziego SN”.

W uzasadnieniu wniosku wskazano, że powołanie na stanowisko sędzi Beaty Janiszewskiej nastąpiło 10 października 2018 r. na mocy Uchwały Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w składzie niezgodnym w Konstytucją RP. Zgodnie z treścią Uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. sygn. akt BSA I- 4110-1/20. zagadnienie powyższe zostało rozstrzygnięte w sposób następujący: *nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3).* Analogiczne orzeczenia zostały wydane przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejski Trybunał Praw Człowieka. Orzeczenia powyższe są znane z urzędu i dostępne Sądowi Najwyższemu, wobec czego nie ma uzasadnionej potrzeby ich enumeratywnego przywoływania i wyliczania.

W następnej kolejności podkreślono, że w niniejszej sprawie, wniesione zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 13 maja 2025 r. sygn. I WSC 351/24 powołuje się m.in. na następujące zarzuty: - nieważność postępowania o zwolnienie od kosztów sądowych poprzez naruszenie art. 379 pkt

4 k.p.c. przez nienależytą obsadę sądu względnie sprzeczność składu sądu z przepisami prawa, gdyż w składzie sądu i wydaniu postanowienia z dnia 24 lutego 2025 r. sygn. I WSC 351/24 o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia referendarza sądowego o oddaleniu wniosku powódki o zwolnienie jej od kosztów sądowych w zakresie opłaty sądowej od skargi kasacyjnej, uczestniczył sędzia powołany na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Zarzuty dotyczące m.in. nieprawidłowego składu sądu orzekającego mają obecnie zostać rozpatrzone przez Sąd Najwyższy.

Jest w tej sytuacji niedopuszczalne, aby rozpatrzenie takich zarzutów nastąpiło przez skład Sądu Najwyższego, który został ukształtowany w taki sam, kwestionowany i wadliwy sposób. Okoliczności powyższe, czyli powołanie na stanowisko sędziego w taki sam sposób i poprzez identyczną procedurę, jak podniesiono w zarzutach zażalenia co do nieważności postępowania przed Sądem Apelacyjnym, świadczą bez wątpienia o tym, że „deficyt ten” bezpośrednio może oddziaływać na wynik konkretnej sprawy, z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy (np. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 listopada 2022 r., III CB 5/22; 20 marca 2024 r., III CB 8/24; 18 września 2024 r., III CB 11/24). Wydanie orzeczenia przez osobę nominowaną przez organ, który nie cechuje się bezstronnością, pozbawia stronę prawa do rzetelnego procesu, przez co może dojść do naruszenia art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wartości. W konsekwencji powyższe doprowadzić może do poniesienia szkody w znacznej wartości. Zasadne jest, aby zażalenia dotyczące sposobu powołania sędziego wydającego zaskarżone orzeczenie, było rozpatrzone przez sędziego, wobec którego nie można postawić analogicznych zarzutów. Inaczej dochodzi do sytuacji, w której taki sędzia orzeka

niejako „we własnej sprawie”, co jest w świetle przepisów postępowania cywilnego, niedopuszczalne.

Konkludując podkreślono, że w tej sytuacji, zasadny jest wniosek o wyłączenie ze składu orzekającego Sądu Najwyższego sędziego, którego powołanie na to stanowisko nastąpiło w takiej samej procedurze, jaka jest kwestionowana w zażaleniu na postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu. Sprawa tego rodzaju nie może być rozpatrywana przez sędziego, co do którego zachodzą takie same przesłanki, jak podniesione w sprawie zarzuty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Negatywna ocena wniosku z 23 września 2025 r. o stwierdzenie braku spełniania przez sędzię Beatę Janiszewską wymogów niezawisłości i bezstronności, w zakresie podlegającym rozpoznaniu w sprawie, sygn. akt III CZ 184/25, wynika z braku przesłanki wymaganej przez art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, to jest wskazania i wykazania okoliczności towarzyszących powołaniu i postępowania po powołaniu, które mogłyby otworzyć analizę i badanie wymogów niezawisłości i bezstronności.

Test niezawisłości sędziego w trybie określonym w art. 29 ustawy o Sądzie Najwyższym ma charakter indywidualny a nie generalny, podobnie jak procesowe wnioski o wyłączenie sędziego (art. 48, art. 49 k.p.c.).

Tak też należy rozumieć wskazane przez ustawodawcę „okoliczności towarzyszące jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu”.

Przez okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego na tle art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym należy rozumieć nie okoliczności o charakterze generalnym, odwołujące się do systemowych rozwiązań procesu powoływania sędziów (a zatem w istocie okoliczności dotyczące sposobu ich powołania), lecz indywidualne okoliczności powołania, odnoszące się do konkretnego sędziego objętego wnioskiem o przeprowadzenie tzw. testu niezawisłości i bezstronności (por. prócz postanowień Sądu Najwyższego powołanych we wniosku o sygn. III CB 5/22, III CB 8/24, III CB 11/24 także inne

postanowienia Sądu Najwyższego, choćby z 13 października 2023 r., III CB 44/23, z 6 marca 2024 r., III CB 18/24, z 4 października 2024 r., I ZB 54/24 i dalsze powołane w nich orzeczenia).

Z mocy ustawy okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności (*verba legis* art. 29 ust. 3 ustawy o Sądzie Najwyższym).

W trybie procedury testowej niezawisłość sędziego podlega ocenie przez pryzmat danej sprawy i tylko w danej sprawie.

Sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust. 1 ustawy zasadniczej), dlatego kwestionowanie wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego nie może być dowolne.

Ustrój i właściwość sądów oraz postępowanie przed sądami określają ustawy (art. 176 ust. 2 ustawy zasadniczej).

Zgodnie z porządkiem określonym w ustawie sędzia Beata Janiszewska jest sędzią Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej.

Wniosek z 23 września 2025 r. o stwierdzenie braku spełniania przez sędziego SN wymogów niezawisłości i bezstronności nie przedstawia żadnej okoliczności (sytuacji) dotyczącej postępowania sędzi Beaty Janiszewskiej po jej powołaniu, która mogłaby być rozważana jako podstawa testu niezawisłości sędziego, i jest wymagana przez art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym.

W odniesieniu do sędzi Beaty Janiszewskiej wniosek poprzestaje na informacji o powołaniu na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego. Nie jest to wystarczające do uwzględnienia wniosku. Nie można apriorycznie przyjmować, że samo powołanie jest równoznacznie z naruszeniem przez sędziego standardu niezawisłości lub bezstronności.

Sprawa z obecnego wniosku nie obejmuje swym zakresem sędziego, który wydał postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 13 maja 2025 r., sygn. I WSC 351/24.

Negatywnej oceny nie zmienia odwołanie się w dalszej części wniosku do orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz Sądów Europejskich, gdyż w trybie testu nie

rozstrzyga się sporu o prymat prawa unijnego nad prawem krajowym w części dotyczącej wymiaru sprawiedliwości, choć w tym zakresie stanowisko Trybunału Konstytucyjnego jest jednoznaczne (zob. choćby wyroki: z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20; z dnia 2 czerwca 2020 r., P 13/19; z dnia 7 października 2021 r., K 3/21; z dnia 24 listopada 2021 r., K 6/21; z dnia 23 stycznia 2022 r., P 10/19; z dnia 10 marca 2022 r., K 7/21). Skoro ustrój i właściwość sądów oraz postępowanie przed sądami określają ustawy (art. 176 ust. 1 Konstytucji), to uchwała Sądu Najwyższego nie mogła wyłączyć od orzekania określonej grupy sędziów, a tym bardziej indywidualnego sędziego.

W uzasadnieniu wyroku z 4 września 2025 r. w sprawie o sygn. akt C 225/22, TSUE wskazał, że ocena spełniania przez sędziów kryterium niezawisłości i bezstronności leży po stronie sądów krajowych, które mają wypowiadać się w odniesieniu do konkretnych postępowań. W wyroku z 4 września 2025 r. nie podważył statusu sędziów powołanych w procedurze z udziałem KRS po 2018 r. (zob. też sprawę C-719/24).

Wyroki TSUE skierowane są do Państwa. Organizacja własnego wymiaru sprawiedliwości należy do Rzeczypospolitej Polskiej. Konstytucja RP i wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie mogą zatem tracić swojego pierwszeństwa.

W relacji zauważonej przez TSUE nie może być też pomijane orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 23 stycznia 2022 r., sygn. P 10/19, orzekł: 1. Art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.) w zakresie, w jakim za przesłankę mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie uznaje jakąkolwiek okoliczność odnoszącą się do procedury powoływania tego sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu, jest niezgodny z: a) art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

2. Art. 31 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1904) w związku z art. 49 § 1 ustawy z 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim za przesłankę wyłączenia sędziego z orzekania uznaje okoliczność, że obwieszczenie Prezydenta Rzeczypospolitej

Polskiej o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym, na podstawie którego rozpoczyna się proces nominacyjny sędziów, stanowi akt wymagający dla swojej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów (kontrasygnaty), a konsekwencją jego braku jest wątpliwość co do bezstronności sędziego powołanego do pełnienia urzędu w procedurze nominacyjnej rozpoczętej takim obwieszczeniem, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 144 ust. 2 oraz art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

3. Art. 1 w związku z art. 82 § 1 i art. 86, art. 87, art. 88 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w zakresie, w jakim stanowi normatywną podstawę rozstrzygania przez Sąd Najwyższy o statusie osoby powołanej do sprawowania urzędu na stanowisku sędziego, w tym sędziego Sądu Najwyższego, i wynikających z tego uprawnieniach takiego sędziego oraz związanej z tym statusem skuteczności czynności sądu dokonanej z udziałem tej osoby, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 10, art. 144 ust. 3 pkt 17 i art. 183 ust. 1 i 2 Konstytucji.

Wskazać również należy na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 czerwca 2020 r., sygn. akt P 13/19, w którym orzeczono, że: art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Wcześniej, 4 marca 2020 r., sygn. akt P 22/19, Trybunał Konstytucyjny orzekł: art. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30), stosowany odpowiednio na podstawie art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 75) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84, 609, 730 i 914 oraz

z 2020 r. poz. 190), jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Kierując się powyższymi motywami orzeczono jak w sentencji.

(R.N.)

[a.ł]